

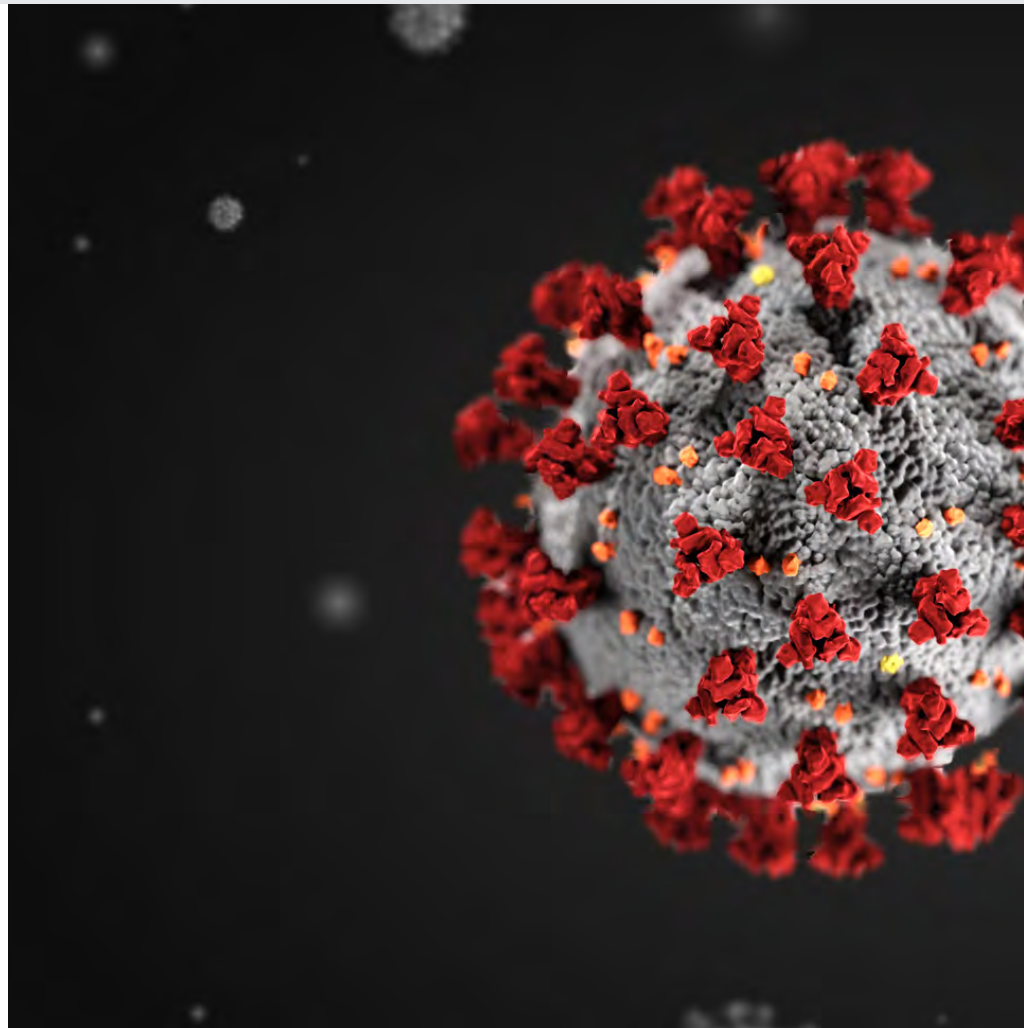
- بین‌المللی یا متخصص - سپرده می‌شود؛ بنابراین به بحران و مسئله تبدیل می‌شود.

نکته آخر «نظم جدید بین‌الملل» است. مسئله فروپاشی آمریکا بسیار جدی مطرح می‌شود؛ اما نمی‌دانیم که آیا آمریکا از زیر بار چنین ماجرابی می‌تواند دوباره بلند شود یا نه؟! در تاریخ آمریکا چنین مصیبت‌هایی اتفاق نیفتاده است. بزرگ‌ترین مصیبت این کشور جنگ ویتنام با ۵۵ هزار کشته در یک مقطع کوتاه بود. تعداد کشته‌های کرونا در این مقطع کوتاه یک اتفاق غیرعادی است! سؤال این است که اگر فروپاشی آمریکا اتفاق بیفتد نظم جدید بین‌المللی چه نظمی خواهد بود؟ چه اتفاقی خواهد افتاد و موقعیت جدید ما چگونه خواهد بود؟ آیا در نتیجه این تحول موقعیت ما ناگهان قدرتمندانه خواهد شد؟ آیا ما به قطب مهم تغییرات و تحولات بدل خواهیم شد؟ به‌رحال برآورد می‌شود در نظم بین‌الملل تحولاتی اتفاق خواهد افتاد و حتی گفته می‌شود ممکن است غرب و آمریکا برای حفظ هژمونی خود یک جنگ سخت نظامی با چین را آغاز کند.

وضعیت پساکرونا در برنامه‌های پژوهشی و مأموریت‌های اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها چه تحولاتی را می‌تواند ایجاد کند؟

کلهر: بزرگ‌ترین کاری که اندیشکده‌ها می‌توانند انجام دهند این است که یکی از سناریوهای مختلف موجود را تقویت و با مطالعات خود کمک کنند تا نظام تصمیم‌گیری تنها با احتمال‌هایی با وزن یکسان، مواجه نباشند؛ بلکه مسیرهای مختلف آینده را در موضوعات مختلف مشخص کنند.

دومین مسئله این است که شاید بتوان به گمانه‌زنی‌ها یا طرح‌های کلانی درباره امکان‌های پیش روی کنش دولت هم نزدیک شد؛ مثلاً یکی از ایده‌هایی که ما درباره آن کار می‌کنیم ایده مواسات اجتماعی است تا به یک طرح عمومی و سراسری با مشارکت گروه‌های مدنی و دولتی تبدیل شود؛ یعنی به‌جای آنکه این طرح مقطعی و ویژه ماه رمضان باشد، در عمل یک کمربند ویژه حمایتی در جامعه ایجاد کند. به این ترتیب این پروژه حمایتی در بهبود نابرابری‌های اجتماعی و شکاف‌هایی که در جامعه وجود دارد مؤثر خواهد بود. گفتنی است که این‌گونه مسائل فقط در اندیشکده‌ها می‌تواند طراحی و پیشنهاد شود.

دیجیتال دگرگونی الگوی حکمرانی است؛ یعنی اساساً کنترل‌های حکمرانی را از محیط‌های محلی و در واقع وابسته به دولت - ملت‌ها حذف می‌کند و به موقعیت مرکزی - مثل آمریکا که در این حوزه سیطره دارد - مرتبط می‌کند. این پدیده از این جهت ممکن است مجموعه‌ای از نظم‌های اجتماعی ما را دچار بحران کند؛ یعنی عملاً اعمال حکمرانی و انجام امور از دسترس ما خارج می‌شود و با چیزی مواجه می‌شویم که هیچ سیطره‌ای بر آن نداریم. مثل اپ‌های اسنپ و اسنپ‌فود و... یعنی اپ‌هایی که معلوم نیست از کجا و چگونه کنترل می‌شوند و چه قواعدی بر آن حاکم است و... اگر این‌ها از دسترس حکومت خارج شود، عملاً هسته سخت حکمرانی به‌طور کامل از جامعه جدا می‌افتد؛ مثلاً نظام حکمرانی ما از طریق تاکسیرانی است، درحالی‌که همه مردم از اسنپ و تپسی استفاده می‌کنند. این یعنی کنترل نظم اجتماعی به معنای کنترل نظام روابط اجتماعی از دست شما خارج می‌شود و به نهاد با موقعیت دیگری

در خانه‌های خود نماز می‌خوانند و بعضاً نماز جماعت هم می‌خوانند و فزاییشان را انجام می‌دهند؛ یعنی عملاً نه‌تنها توقفی در دین‌داری افراد پیش نیامده بلکه ممکن است فردیت موجب شده حتی نظام نیایش و راز و نیازهایی که افراد با غیب و ملکوت و خدا دارند تقویت شده باشد.

اما همان‌طور که گفتم ممکن است نوعی معنویت‌گرایی شکل بگیرد؛ موجی از معنویت‌گرایی که می‌تواند یک خوشباشی یا بی‌هدفی هم با خودش داشته باشد. این خوشباشی‌ها ممکن است با پدیده‌هایی مانند تلو و دیگران گره بخورد و نمود بیشتری پیدا کند.

اگر درباره روندهای آینده و پیش‌بینی تحولات اجتماعی در آینده موارد دیگری وجود دارد بفرمایید؟

کلهر: نکته دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد مسئله «نظم دیجیتال» است. مهم‌ترین پیامد نظم